

Bulletin Eko-netu

Evropský parlament jednal o hierarchii v odpadovém hospodářství

Přečtěte si v tomto čísle bulletinu:

EP o hierarchii v odpadovém hospodářství 1

Konečná podoba systému REACH 2

Evropská unie kvantifikovala eko-průmyslové služby 3

Již 5000 organizací s registrací EMAS 4

Přečtěte si v příštím bulletinu 4

Výbor pro životní prostředí hlasoval 28. listopadu 2006 o návrzích rámcové směrnice o odpadech a tematické strategii v oblasti odpadového hospodářství předložených Evropskou Komisí. Výsledkem hlasování Výbor pro ŽP vyjádřil podporu principu „hierarchie odpadů“, která hodnotí jednotlivé způsoby nakládání s odpady podle jejich environmentálního dopadu. Poslanci si současně vyžádali některá doplňující vysvětlení, včetně jasného rozlišení pojmů *odpad* a *použitelný vedlejší produkt*.

Množství odpadu vyprodukovaného ročně na osobu se v Evropě vyšplhalo již na 500 kg. Tato hodnota roste rychleji, než HDP a pouze třetina celkového množství odpadů se recykluje. V září 2005 připravila Evropská komise rozsáhlou revizi směrnice z roku 1975, jejímž cílem je především stanovit pravidla pro recyklaci a zavázat členské státy k přijetí národních programů snižování produkce odpadů.

Hlasováním v prvním čtení v rámci spulurozhodovací procedury Výbor pro životní prostředí přijal téměř 140 pozměňovacích návrhů k textu předloženému Komisí (při projednávání bylo celkem předneseno cca. 600 pozměňovacích návrhů). 14 pozměňovacích návrhů bylo předneseno zpravidkou Caroline Jacksonovou (poslankyně za stranu EPP-ED, Velká Británie) a všechny tyto návrhy byly přijaty velkou většinou poslanců. „Tato směrnice obsahuje celou řadu problematických míst, především díky svému širokému záběru (...). Je nutné vyjasnit si některé pojmy a

ustanovení, abychom předešli případným sporům u Evropského soudního dvora“, říká Caroline Jacksonová.

Pětiúrovňová hierarchie nakládání s odpady zůstane zachována

Výbor pro životní prostředí považuje nový přístup založený na životním cyklu výrobku, jak jej navrhla Komise, za příliš teoretický. Doporučuje zachovat jako obecně závazný stávající systém hierarchie v odpadovém hospodářství, který rozlišuje 5 způsobů nakládání s odpady a řadí je podle jejich rostoucího dopadu na životní prostředí následovně: 1. prevence, 2. opětovné použití, 3. recyklace, 4. jiné způsoby opětovného využití, 5. skládkování. Výbor dále navrhuje, aby se členské státy mohly od této hierarchie odchýlit, „pokud hodnocení životního cyklu a analýza nákladů a výnosů jasně ukazují, že konkrétní alternativní způsob naložení s odpadem je efektivnější.“

Je třeba lépe rozlišit mezi odpadem a vedlejšími produkty

Poslanci EP dále chtějí jasněji vymezit rozdíl mezi odpadem a vedlejším produktem, který je možné dále průmyslově využít, např. sklo, kovy nebo kompost. Požadují, aby Komise vydala ke směrnici „vysvětlující komentář vycházející z existujících právních stanovisek“ a aby navrhla, bude-li to možné, kritéria pro rozhodování o tom, zda určitý materiál či látka je, či není odpadem.

(Pokračování na str.2)

Téma bulletinu:

Nový systém hodnocení, registrace a autorizace chemických látek začne v EU platit od 1.6.2007.

Podrobné informace na stranách 2 a 3

(Pokračování ze str.1)

Do dvou let od začátku platnosti Směrnice má Komise také navrhnout environmentální kritéria, která by měla splňovat každá z kategorií odpadů použitelných jako vedlejší produkty, materiály či látky.

Do pěti let od začátku platnosti Směrnice pak má Komise za úkol připravit, bude-li to relevantní, specifikace pro kompost, plniva, papír, sklo, kovy, pneumatiky po skončení životnosti a použité oblečení.

Závazné cíle

Poslanci EP požadují, aby se celková produkce odpadu do roku 2012 stabilizovala na hodnoty roku 2008. Vyzvali proto Komisi, aby navrhla do roku 2008 indikátory pro hodnocení pokroku dosaženého jednotlivými státy a do roku 2010 vytvořit ekodesignovou strategii pro výrobky a cílové hodnoty pro snižování produkce odpadů.

Povinnosti členských států

Výbor pro životní prostředí by také přivítal zjednodušení požadavků na obsah národních programů odpadového hospodářství tak, aby byly méně byrokratické a slučitelnější s principem subsidiarity. Poslanci EP vyjádřili názor, že povinnost jednotlivých členských států zajistit, aby „veškerý odpad prošel procesem opětovného využití“, by měla být aplikována pouze v případech, „kdy je to uskutečnitelné“. Státní úřady také mají učinit veškerá nutná opatření k tomu, aby vznik, sběr, skladování, přeprava a zpracování nebezpečného odpadu probíhaly v podmínkách umožňujících zajištění optimální ochrany životního prostředí. Jejich povinností je také zajistit oddělený sběr odpadu z minerálních olejů. Veške-

rá zařízení nakládající s odpady musí mít příslušné povolení k provozu.

Spalovny

Poslanci EP schválili kritéria energetické účinnosti pro spalovny a pro využívání odpadu jako zdroje energie v podobě navržené Komisí. Požadují ale, aby provozovatelům byla prodloužena lhůta pro jejich splnění. Poslanci dále chtějí, aby udělení povolení k provozu těchto zařízení bylo podmíněno dosažením vysoké energetické účinnosti zařízení.

Tematická strategie

Na základě iniciativy poslance Johannesse Bloklanda (za stranu IND/DEM, Nizozemí) přijal Evropský parlament usnesení obsahující soubor pozměňujících návrhů k tematické strategii připravené Komisí. Smyslem těchto pozměňovacích návrhů je docílit toho, aby byla ve strategii nakládání s odpady omezena realizace rozhodnutí učiněných expertními komisemi (*pozn.: v terminologii EU se jedná o tzv. komitologii*) pouze na technické a vědecké otázky. Některé pozměňovací návrhy dále směřují ke zdůraznění významu pětiúrovňové hierarchie v odpadovém hospodářství. Poslanci EP požádali Komisi, aby dále připravila potřebné související legislativní předpisy (praktická opatření v oblasti prevence vzniku odpadů, nové indikátory, specifické předpisy o biologicky rozložitelném odpadu, stavebním a demoličním odpadu a splaškových kalech, novela směrnice o ukládání odpadů).

Jaká bude konečná podoba systému REACH?

Konečná podoba nového systému registrace, hodnocení a autorizace chemických látek, známého pod zkratkou REACH, byla přijata 30. listopadu 2006 po řadě jednání mezi Radou a Evropským parlamentem. Skončilo tak tříleté období napětí mezi průmyslem a ekologickými aktivisty.

REACH bývá považován za jeden z nejdůležitějších legislativních počínů Evropské unie za posledních 20 let. Smyslem navrhovaných legislativních opatření je regulace výroby a distribuce chemických látek, která zavazuje výrobce a dovozce provádět zdravotní a bezpečnostní testy chemických látek uváděných na trh EU. Výrobci a dovozci více než jedné tuny konkrétní chemické látky budou dále povinni ji registrovat v centrální databázi v období následujících 11 let.

Ihned poté, co Evropská komise v říjnu 2003 zveřejnila první návrh realizace systému REACH, vypukl ostrý spor mezi průmyslem a ochránci životního prostředí. Ekologičtí aktivisté, zdravotní organizace a odbory se postavili jednoznačně na stranu nové legislativy, zatímco průmysl vehementně prosazoval zmírnění navrhovaných opatření. Argumentace průmyslu vycházela především z předpokladu, že REACH v navrhované podobě povede k nárůstu byrokracie, zvyšování výrobních nákladů a ztrátám pracovních míst, protože je novým systémem ohrožována konkurenční výhoda evropských podniků.

Jednání vázla několik měsíců na mrtvém bodě také proto, že Evropský parlament a Rada ministrů nebyly schopny se dohodnout na jednotném postupu. Během prvního čtení v Evropském parlamentu, které proběhlo v listopadu 2005, vyjádřili poslanci souhlas s tzv. substitučním principem, na základě kterého musí podniky přestat vyrábět nebezpečné chemické látky a nahradit je bezpečnější alternativou, pokud je to možné. Proti substitučnímu principu vedl průmysl v průběhu jednání velmi ostrý boj. Po jednání Parlamentu ovšem zasedala Rada pro konkurenceschopnost a evropští ministři přijali kompromisní řešení, umožňující celou řadu výjimek právě z této povinnosti nahrazovat toxické chemikálie méně škodlivými alternativami.

Před zahájením druhého čtení v Evropském parlamentu dne 13.12.2005 se zástupci Komise, Parlamentu a Rady snažili dospět ke kompromisnímu řešení v otázce systému REACH, který by byl realizovatelný a efektivní vzhle-

dem k vynaloženým nákladům. 27. listopadu 2005, na pátem společném jednání, opět nedošlo ke shodě, zejména ohledně budoucí Agentury pro chemické výrobky a ohledně substitučního principu. Poslední pokus najít společné řešení byl nakonec úspěšný a 30. listopadu, byla zpečetěna dohoda potvrzující důležité opatření o stažení velmi nebezpečných chemických látek z trhu, pokud existuje jejich bezpečnější alternativa.

Konečná podoba návrhu, která je z velké části zásluhou poslanců Evropského parlamentu a finského předsednictví, obsahuje následující klíčové body:

- Perzistentní, biokumulativní a toxické látky nesmí nadále být uváděny na trh, pokud existuje jejich vhodná alternativa;
- Výrobci všech vysoce nebezpečných látek (jejich počet je odhadován na cca. 1500) budou povinni předkládat tzv. plán substituce v okamžiku, kdy požádají o autorizaci, pokud se najde bezpečnější alternativa těchto látek, kterou bude možné získat za přijatelnou cenu;
- Více než 17,000 chemikálií vyráběných ve velmi malých množstvích nebude nutné testovat podle přísných pravidel, naproti tomu výrobky obsahující nebezpečné látky budou podléhat mnohem přísnější kontrole, než doposud;
- Poslanci Evropského parlamentu stanovili jako prioritu výzkum v oblasti testování látek bez přítomnosti zvířat. Důsledkem realizace REACH ale bude zvýšené množství testů na zvířatech, alespoň v krátkodobém výhledu.

Evropská unie kvantifikovala eko-průmyslové služby

Podle studie, kterou si nechala zpracovat Evropská komise, dosahuje nabídka služeb v oblasti životního prostředí v Evropské unii obratu ve výši 227 miliard EUR, což odpovídá 2,2% HDP EU. Studie odhaduje, že služby v oblasti životního prostředí vytvářejí cca. 3,4 mil. pracovních příležitostí.

Tradiční eko-sloužby, mezi které patří například odpadové hospodářství, představují většinu výdajů na řízení zdrojů a znečištění. Podle studie je trh s eko-sloužbami velmi vyzrálý a dominují na něm velké firmy. Novější nabídka eko-sloužeb, např. v oblasti obnovitelných zdrojů energie či ekologického stavitelství, se rozvíjí velmi rychle, ale zůstává roztráštěná, s výjimkou oblasti větrné energie, ve které se silně angažují globální energetické společnosti.

90% veškerých výdajů na trhu eko-sloužeb se uskutečnilo v zemích EU15, kde růst tohoto odvětví dosáhl v letech 1999 až 2004 sedmi procent. Největší národní trh s eko-sloužbami mají Německo a Francie; v těchto zemích se

uskutečňuje téměř polovina všech výdajů EU v oblasti eko-sloužeb.

Za hlavní krátkodobý stimul růstu odvětví eko-sloužeb v EU je považována projednávaná a očekávaná environmentální legislativa. Druhým klíčovým faktorem pro rozvoj eko-sloužeb budou investice v nových členských státech východní Evropy vynaložené na dosažení souladu se stávající legislativou. Rozsáhlou poptávkou lze očekávat především v oblasti sanace půd a čistších technologií pro spalování odpadů.

Jako nástroj podpory rozvoje odvětví eko-sloužeb studie doporučuje definování ambicióznějších cílů v oblasti environmentální výkonnosti. Regulace by se měla také soustředit na lepší prosazování platného práva. Co se týče jednotlivých sektorů, autoři studie konstatují, že integrování požadavků na environmentální výkonnost do stavebních norem se může stát výrazným stimulem pro rozvoj ekologického stavitelství.

Již 5000 organizací s registrací EMAS

Vodní elektrárna v italském Terni je pětitisící organizací registrovanou v programu EMAS Evropské Unie. Elektrárna Terni je 28. divizí registrovanou italskou energetickou společností Endessa Italia Spa, která se řadí mezi stále rostoucí počet organizací dobrovolně se hlásících k závazku trvale zlepšovat svou environmentální výkonnost.

Celkový počet registrací v programu EMAS se od prosince 2003 každoročně zvyšuje o 10%. Většinou se jedná o průmyslové podniky, ale stále častěji se registrují poskytovatelé služeb, včetně nejvýznamnějších evropských korporací a úřadů.

13. listopadu 2006 proběhlo v Aténách slavnostní předávání ocenění Evropské komise pro organizace registrované v programu EMAS s nejlepší interní či externí komunikací v oblasti životního prostředí.

Evropský komisař pro životní prostředí Stavros Dimas při této příležitosti řekl: „Všechny organizace registrované v programu EMAS přispívají ke zlepšování stavu životního prostředí a ke zmírnění klimatických změn. Tyto odpovědné organizace jsou příkladem hodným následování a já jsem jim za to vděčný.“

Soutěžící organizace byly posuzovány na základě informací, které poskytly svým zaměstnancům o životním prostředí a o vlastních aktivitách směřujících k jeho ochraně a zlepšování; hodnoceny byly také tytéž informace poskyto-

vané organizací externím subjektům.

Organizace registrované v programu EMAS patří do různých ekonomických odvětví. Největší zastoupení mají průmyslové podniky, zejména z potravinářského a chemického průmyslu. Výrazný nárůst registrací v posledních letech zaznamenal turistický průmysl a organizace veřejné správy.

Některé velké evropské soukromé společnosti, jako např. DaimlerChrysler, Total, Vodafone, Siemens, či Nestlé, mají několik poboček zaregistrovaných v programu EMAS. Mezi zajímavé sportovně-turistické akce s registrací EMAS patří také Zimní olympijské hry 2006 v italském Turíně. Osm obcí pořadajících Olympijské hry se před jejich zahájením přihlásilo do programu EMAS.

Mezi uchazeči o registraci, či již registrovanými organizacemi v programu EMAS je také několik evropských institucí. Evropská investiční banka zahájila přípravy, zatímco Evropský parlament již není daleko od získání vlastní registrace. V roce 2005 se registrovala čtyři generální ředitelství Evropské komise, která se tím stala největším úřadem s registrací EMAS a zároveň šla příkladem ostatním úřadům veřejné správy v celé Evropské unii.

V příštím čtvrtletním bulletinu portálu **Eko-net** si, mimo jiné, přečtete:

- O revizi směrnice o zákazu nebezpečných látek
- O budoucnosti programu financování LIFE+
- O udržitelné dopravě v Evropě

<http://eko-net.cir.cz>

Kontakty:

Centrum inovací a rozvoje

Dittrichova 6

120 00 Praha 2

Tel.: 224 919 148

E-mail: cir@cir.cz

CIR

Centrum inovací a rozvoje o.s. (CIR) je nevládní nezisková organizace, jejíž hlavní náplní je ochrana životního prostředí ve výrobní i nevýrobní sféře. Hlavní aktivity CIR směřují do oblastí prevence znečišťování, ekologie odpadového hospodářství, environmentálních technologií, inovací výrobků a služeb, environmentálního vzdělávání a systémů řízení.

Společným cílem všech projektů a činností realizovaných Centrem inovací a rozvoje je přispět ke šíření a rozvíjení možností dosažení udržitelného rozvoje, jehož součástí je kromě ochrany životního prostředí také ekonomická prosperita a sociální odpovědnost.

Education and Culture

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Leonardo da Vinci